

Sygn. akt I Ca 92/14, I Cz 81/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 maja 2014 r.

Sąd Okręgowy w Łomży Wydział I Cywilny

w składzie :

Przewodniczący : Andrzej Kordowski/ spr./

SĘDZIOWIE : Eugeniusz Dąbrowski

Wiesława Kozikowska

Protokolant : Iwona Wiśniewska

po rozpoznaniu w dniu 15 maja 2014r. w Łomży

sprawy z powództwa M. B. (1)

przeciwko B. Z. i T. Z.

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli

na skutek apelacji M. B. (1)

od wyroku Sądu Rejonowego w Zambrowie VI Zamiejscowego Wydziału Cywilnego w W. Mazowieckiem

z dnia 18 listopada 2013r. w sprawie VI C 147/13

oraz zażalenia pozwanych co do rozstrzygnięcia zawartego w pkt. III w/w wyroku

1. apelację oddala;

2. zażalenie oddala;

3. zasądza od powódki M. B. (1) na rzecz pozwanych B. Z. i T. Z. kwotę 1800 / jeden tysiąc osiemset/ złotych tytułem zwrotu kosztów procesu za instancję odwoławczą;

4. nakazuje pobrać od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Zambrowie na rzecz Kancelarii Adwokackiej adwokata W. G. kwotę 1.800 / jeden tysiąc osiemset/ złotych powiększoną o należny podatek VAT, tytułem wynagrodzenia za występowanie w sprawie w charakterze pełnomocnika ustanowionego z urzędu.

Sygn. akt I Ca 92/14, I Cz 81/14

UZASADNIENIE

Powódka M. B. (1) wniosła o zobowiązanie pozwanych B. Z. i T. Z. do przeniesienia udziału 1/2 części we własności nieruchomości będącej przedmiotem darowizny powódki i jej nieżyjącego męża oraz o zasądzenie kosztów. W uzasadnieniu pozwu wskazała, że pozwani, po zawarciu umowy, szeregiem swoich zachowań i decyzji okazali rażąco niewdzięczność wobec powódki i jej męża. Takie zachowania były podstawą odwołania darowizny poprzez złożenie niniejszego pozwu.

Pozwani wniesli o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów procesu. W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew podnieśli, że doszło do przedawnienia roszczenia, a nadto wszystkie nieporozumienia wynikały z niewłaściwego zachowania powódki i jej syna R..

Sąd Rejonowy w Zambrowie Zamiejskowy Wydział Cywilny w W. Mazowieckiem wyrokiem z dnia 18 listopada 2013 r. sygn. akt VI C 147/13 powództwo oddalił (pkt I wyroku). W pkt II wyroku Sąd zasądził od Skarbu Państwa (Sąd Rejonowy w Zambrowie) na rzecz adwokata W. G. tytułem pomocy prawnej udzielonej z urzędu kwotę 4.428 zł, w tym kwotę 828 zł tytułem podatku VAT. W pkt III wyroku Sąd odstąpił od obciążania powódki M. B. (1) kosztami procesu.

Poczynione zostały następujące ustalenia faktyczne i ocena prawna.

W dniu 16 września 1991 r. powódka oraz jej mąż W. B. w umowie darowizny przenieśli udział 1/2 części we własności nieruchomości w postaci działek o nr (...) o pow. 4.7550 ha wraz z zabudowaniami na rzecz pozwanych. Jednocześnie w tej umowie została ustanowiona na rzecz darczyńców służebność mieszkania, polegająca na korzystaniu z całego domu oraz pomieszczeń gospodarczych w zakresie niezbędnym do zaspokajania potrzeb i prawo użytkowania działki nr (...). Mąż powódki zmarł w 2001 r. W 2010 r. pozwana nie pozwoliła powódce korzystać z ogrodu, zagroziła bramą i nie pozwalała obsiewać, została też pozbawiona możliwości hodowania zwierząt. Pozwani uniemożliwiają też powódce korzystanie z piwnicy. Między powódką a pozwanymi istnieje konflikt.

Sąd Rejonowy wskazał, iż z treści art. 898 § 1 k.c. wynika, iż uprawnienie do odwołania darowizny jest uzależnione od dopuszczenia się rażącej niewdzięczności obdarowanego wobec darczyńcy. Pod pojęcie to podpada tylko takie zachowanie się obdarowanego, polegające na działaniu lub zaniechaniu skierowanym bezpośrednio lub nawet pośrednio przeciwko darczyńcy, które oceniając rzecz rozsądnie, musi być uznane za wysoce niewłaściwe i krzywdzące darczyńcę. Chodzi tu przede wszystkim o popełnienie przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub czci albo mieniu darczyńcy oraz o naruszenie przez obdarowanego spoczywających na nim obowiązków wynikających ze stosunków osobistych (rodzinnych) łączących go z darczyńcą oraz obowiązku wdzięczności (orzecz. z dn. 7 maja 2003 r., sygn. IV CKN 115/01). Rażąca niewdzięczność musi cechować znaczne nasilenie złej woli skierowanej na wyrządzenie darczyńcy krzywdy lub szkody majątkowej (tak Komentarz do KC. pod red. A. Kidyby, LEX 2010).

Zdaniem Sądu Rejonowego w niniejszej sprawie strony pozostają w konflikcie, a zachowanie pozwanych można ocenić jako rażąca niewdzięczność. Fakt konfliktu potwierdzają w swych zeznaniach świadkowie M. B. (2) (k. 83v) i W. J. (k. 83v). Pozwani uniemożliwiają powódce korzystanie z jej uprawnień, zapisanych w umowie darowizny, a polegających na korzystaniu z całego domu, zatem także z piwnicy, oraz uniemożliwiają korzystanie z ogrodu poprzez postawienie płotu. Potwierdzają to zeznania świadków: R. B. (k. 44v), E. J. (k. 60v), R. W. (k. 61), J. J. (k. 61-61 v), T. P. (k. 61 v). W ocenie Sądu I instancji takie zachowanie wobec starszej schorowanej osoby wyczerpuje przesłanki rażącej niewdzięczności. To przecież m.in. pozwani jako obdarowani w ramach umowy darowizny ustanowili służebność, której obecnie nie respektują, nie mówiąc już o obowiązku wdzięczności i pomocy osobie starszej i schorowanej, mającej specyficzne potrzeby, choćby te związane z korzystaniem z ogródka, gdzie na potrzeby własnej diety uprawiała warzywa. Pozwani mają obowiązek prawny i moralny umożliwić powódce poruszanie się w sposób swobodny po domu i tym bardziej nie mogą stawiać fizycznych barier starszej kobiecie, by nie mogła zejść do piwnicy. Niewątpliwie takie zachowania, jak też postawienie płotu, uniemożliwiającego korzystanie z działki, stanowią zachowania cechujące się znacznym nasileniem złej woli. Sąd Rejonowy uznał, iż wobec tego powódka mogła dokonać aktu odwołania darowizny w zakresie udziału we własności, który przeniosła na pozwanych. Odwołanie takie następuje na piśmie (art. 900 kc). W sprawie miało to miejsce w ramach doręczenia pozwanym odpisu pozwu i nastąpiło w dniu 27 marca 2013 r. (k. 33, 34).

Sąd I instancji wskazał, iż z dyspozycji art. 899 § 3 k.c. wynika, iż uprawnienia darczyńcy i jego spadkobierców do odwołania darowizny z powodu niewdzięczności obdarowanego mogą być realizowane jedynie w zamkniętym przedziale czasu. Na realizację powyższego uprawnienia przewidziano termin jednoroczny, po upływie którego uprawnienie to wygasa. Bieg tego terminu rozpoczyna się od momentu dowiedzenia się o przyczynie odwołania

darowizny, a więc powzięcia wiedzy o niewdzięcznym zachowaniu obdarowanego (tak Komentarz do KC pod red. A Kidyby).

Sąd Rejonowy stwierdził, iż w niniejszej sprawie o zachowaniach stanowiących przejaw niewdzięczności powódka wiedziała od 2010 roku (odgrodzenie działki i uniemożliwianie korzystania z ogrodu), o czym sama wyjaśniała. Data ta została też potwierdzona w zeznaniach słuchanych w sprawie świadków: R. B. (k. 44v), E. J. (k. 60v), R. W. (k. 61), J. J. (k. 61-61v), T. P. (k. 61v), J. D. (k. 61v-62), A. D. (k. 62-62v).

Oświadczenie zawarte - jak wskazywała sam powódka - w treści pozwu, dotarło do wiadomości pozwanych najwcześniej w dniu 27 marca 2013 r. (doręczenie odpisu pozwu), a zatem ponad dwa lata od roku, kiedy to powódka dowiedziała się o zachowaniach pozwanych stanowiących niewdzięczność.

Dlatego też, zdaniem Sądu I instancji, odwołanie darowizny jako dokonane po upływie terminu określonego w art. 899 § 3 k.c. nie wywołało skutków prawnych.

Wobec powyższego na mocy art. 899 § 3 k.c. Sąd Rejonowy powództwo oddalił.

O kosztach postępowania Sąd I instancji orzekł na mocy art. 102 k.p.c. biorąc pod uwagę, że powódka jest osobą schorowaną, utrzymuje się jedynie z symbolicznej emerytury i nie posiada majątku.

O kosztach pełnomocnika z urzędu orzeczono na mocy § 6 pkt 6 rozporządzenia MS z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Powyższy wyrok w zakresie pkt I zaskarżyła apelacją powódka, zarzucając:

1) naruszenie art. 898 k.c. w zw. z art. 899 § 3 k.c. przez błędne przyjęcie, iż pomimo zaistnienia w stanie faktycznym sprawy rażącej niewdzięczności nie ma podstaw do uwzględnienia żądania pozwu z uwagi na upływ terminu do odwołania darowizny, podczas gdy zachowanie pozwanych dające podstawę uznania ich rażącej niewdzięczności jest czynem ciągłym, który uniemożliwia powódce nadal korzystania ze swoich uprawnień;

2) sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego przez pominięcie niekwestionowanego przez stronę pozwaną faktu, iż nadal uniemożliwia ona powódce korzystanie z jej dotychczasowych praw w związku z zawartą umową darowizny, a to nie pozwala na przyjęcie upływu terminu do odwołania darowizny.

Wskazując na powyższe, skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa, ewentualnie uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania.

Pozwani B. Z. i T. Z. wnieśli o oddalenie apelacji i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanych kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

Powyższy wyrok w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu zawartego w pkt III wyroku zaskarżyli zażaleniem pozwani B. Z. i T. Z.. Skarżący zarzucili obrazę art. 102 k.p.c. poprzez niewłaściwe jego zastosowanie i odstąpienie od obciążania powódki M. B. (1) kosztami procesu, pomijając fakt, że powódka wielokrotnie wytaczała bezpodstawne procesy przeciwko pozwany, w których korzystała z pomocy pełnomocników z wyboru, opłacając z własnej „kieszeni” ich wynagrodzenie oraz nie ponosi żadnych opłat związanych z korzystaniem z domu, a zatem jest w stanie opłacić koszty procesu bez żadnego uszczerbku w swoim utrzymaniu.

Skarżący wnieśli o zmianę pkt III wyroku poprzez zasądzenie od powódki M. B. (1) na rzecz pozwanych kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego w kwocie 3.617 zł oraz kosztów procesu za postępowanie zażaleniowe, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje.

Apelacja, mimo częściowo uzasadnionych zarzutów, nie mogła zostać uwzględniona.

Słusznie skarżąca zarzuca Sądowi I instancji błędne przyjęcie, iż w niniejszej sprawie upłynął termin do odwołania darowizny. Z art. 899 § 3 k.c. wynika, iż darowizna nie może być odwołana po upływie roku od dnia, w którym uprawniony do odwołania dowiedział się o niewdzięczności obdarowanego. W judykaturze ugruntowane jest stanowisko, iż każdy wypadek naganego zachowania się obdarowanego, który może być traktowany jako rażąca niewdzięczność, daje podstawę do odwołania darowizny i każdy z osobna podlega osobnemu przedawnieniu z art. 899 § 3 k.c. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2004 r., III CK 601/03, LEX nr 1084555).

W niniejszej sprawie powódka wskazała w pozwie, iż pozwani po zawarciu umowy szeregiem swoich zachowań i podejmowanych decyzji okazali powódce i jej mężowi rażąca niewdzięczność. W świetle zeznań przesłuchanych w sprawie świadków niewątpliwy był fakt uniemożliwienia powódce przez pozwanych korzystania z ogrodu i piwnicy poprzez wybudowanie w 2010 r. ogrodzenia ich działki. Sąd Rejonowy, opierając się na wyjaśnieniach powódki i zeznaniach świadków: R. B., E. J., R. W., J. J., T. P., J. D., A. D., przyjął, iż o tych zachowaniach pozwanych stanowiących przejaw niewdzięczności powódka wiedziała od 2010 r. W związku z powyższym stwierdził, iż odwołanie przez nią darowizny (doręczenie odpisu pozwu – dnia 27 marca 2013 r.) zostało dokonane po upływie roku od dowiedzenia się przez nią o niewdzięczności obdarowanych i na tej podstawie oddalił przedmiotowe powództwo. Sąd Rejonowy, zajmując takie stanowisko, pominął zupełnie okoliczności wynikające w szczególności z wyjaśnień powódki i zeznań świadka R. B., którzy wskazywali, iż zachowania pozwanych, stanowiące w ich ocenie przejaw niewdzięczności, miały miejsce również w okresie krótszym niż rok przed odwołaniem darowizny. Powódka podała: „znęcanie polega na tym, że córka z zięciem przyjeżdżają z uśmiechem, zabrali mi wszystko i robią mi zdjęcia” (k. 43v). Z jej twierdzeń ponadto wynika, iż pozwani do chwili obecnej uniemożliwiają jej korzystanie z ogródka oraz z piwnicy (k. 43-43v). Powyższe znajduje potwierdzenie w zeznaniach świadka R. B. (k. 44v), który wskazał, iż powódka nie ma dostępu do ogródka od czasu, kiedy powstał płot, chyba w 2010 r. i nie może korzystać z piwnicy. Ponadto świadek ten podał, iż słyszał, jak pozwana wyzywała powódkę, a miało to miejsce w tamtym roku (świadek składał zeznania w dniu 27 maja 2013 r.). Również z zeznań innych przesłuchanych w tej sprawie świadków: E. J. (k. 60v-61), R. W. (k. 61), J. J. (k. 61-61v) wynika, iż stan, w którym powódka nie ma możliwości korzystania z ogródka i piwnicy na skutek postępowania pozwanych istnieje do chwili obecnej. Mając na uwadze powyższe fakty oraz przytoczone na wstępie rozważania prawne należy stwierdzić, iż w niniejszej sprawie odwołanie darowizny nie nastąpiło z przekroczeniem terminu określonego w art. 899 § 3 k.c. Na tej podstawie zatem nie mogło nastąpić oddalenie powództwa.

Powództwo to należało jednak oddalić z innych przyczyn, a mianowicie wobec braku podstaw do odwołania darowizny z uwagi na niedopuszczenie się przez pozwanych rażącej niewdzięczności wobec powódki.

Zgodnie z art. 898 § 1 k.c. darczyńca może odwołać darowiznę, jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności. O rażącej niewdzięczności możemy mówić, kiedy mamy do czynienia z niewłaściwym zachowaniem obdarowanego wobec darczyńcy, przy znacznym nasileniu złej woli skierowanej na wyrządzenie darczyńcy krzywdy lub szkody majątkowej. Chodzi przy tym o wysoce nieprzyzwoite zachowanie kierowane wprost do darczyńcy (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 4 czerwca 2008 r., I ACa 108/08, Lex nr 468602). O rażącej niewdzięczności z reguły nie może być mowy, gdy obdarowany dopuszcza się wobec darczyńcy działań godzących w jego dobra, ale czyni to nieumyślnie, a nawet umyślnie lecz działania te nie wykraczają poza ramy zwykłych konfliktów życiowych (rodzinnych) w określonym środowisku (zob. wyrok SN z dnia 7 maja 2003 r., IV CKN 115/01, Lex nr 137593, oraz wyrok SN z dnia 5 października 2000 r., II CKN 280/00, Lex nr 52563).

Powódka nie wykazała tego, aby po stronie pozwanych zaistniały zachowania mające cechy rażącej niewdzięczności w rozumieniu art. 898 § 1 k.c. Podnoszone przez powódkę i jej syna - świadka R. B. okoliczności dotyczące niewłaściwego postępowania pozwanych w szczególności w postaci wulgarnego odnoszenia się do powódki nie zasługują na wiarę,

bowiem nie znalazły potwierdzenia w zebranych w sprawie materiale dowodowym. O rażącej niewdzięczności pozwanych nie można mówić również w przypadku ich zachowania polegającego na ogrodzeniu swojej działki.

Świadek E. J. (k. 60v-61) zeznała, iż nie słyszała wyzwisk od pozwanej i nie wie, by nękała ona powódkę. Podała, iż powódka ogólnie skarżyła się na córkę. Ponadto świadek zeznała, iż wcześniej działka pozwanych była zaniedbana, a teraz jest czysto na działce. Świadek R. W. (k. 61) zeznał, iż nie był świadkiem, aby pozwani przejawiali agresję, ani fizyczną, ani słowną wobec powódki, a powódka skarżyła się mu, że pozwani zagroździł wjazd na podwórko i dostęp do piwnicy. Świadek J. J. (k. 61-61v) zeznał, iż nie był nigdy świadkiem agresji fizycznej, czy słownej wobec powódki ze strony pozwanych. Zdaniem świadka pozwani postawili płot, bo była jakaś sprzeczka, ale nie wie, co tam było. Świadek T. P. (k. 61v) zeznał, iż nie był świadkiem stosowania agresji w stosunku do powódki, a takie zachowania miały miejsce ze strony powódki do pozwanych. Świadek wskazał, iż na działce pozwanych stoi budynek, który grozi zawaleniem i najbezpieczniej jest ogrodzić posesję. Świadek J. D. (k. 61v-62) zeznał, iż nie był świadkiem przejawu agresji, ani fizycznej, ani psychicznej ze strony pozwanych wobec powódki. Podał, iż pozwani chcieli ogrodzić działkę, bo tam wali się stodoła, a biegają tam dzieci. Świadek zeznał, iż widział, że na działkę były wyrzucane śmieci i były stawiane samochody. Również świadek A. D. (k. 62-62v) zeznała, iż nie była świadkiem agresji fizycznej, bądź słownej pozwanych wobec powódki, a było to raczej odwrotnie. Podała, iż pozwani postanowili ogrodzić działkę, bo tam są walące się budynki, poza tym osoby z rodziny B. wjeżdżali na tę działkę i czyścili tam samochody, a pozwani nie mogli tam wjechać. Także świadek P. Z. (k. 62v) podał, iż nie był świadkiem agresji pozwanych wobec powódki, a były takie zachowania powódki wobec pozwanych. Świadek wskazał, iż na tej działce są budynki walące się i dlatego powstało ogrodzenie, a ponadto działka ta była zaśmiecana. Świadek M. B. (2) (k. 83v) zeznała, iż pozwana nie wyzywała powódki. Również świadek W. F. (k. 83v) zeznał, iż nie słyszał wyzwisk ze strony pozwanej. Natomiast świadek S. H. (k. 83v) podał, iż nie był świadkiem kłótni pomiędzy powódką a pozwanymi i nie wie nic, aby pozwani źle się zachowywali względem powódki.

Omówione powyżej zeznania świadków jednoznacznie świadczą o tym, że pozwani nie przejawiali wobec powódki nagannych zachowań w postaci wyzywania jej, agresji słownej, czy fizycznej, a wznosząc ogrodzenie swojej działki, nie działali w celu dokuczenia powódce. Z zeznań tych świadków wynika, iż zachowanie pozwanych nie było ukierunkowane na wyrządzenie powódce krzywdy lub szkody majątkowej. Świadcowie wskazywali na okoliczności, z powodu których pozwani ogrodzili działkę, jak zapobieganie dalszemu jej zaśmiecaniu, czy też ochrona innych osób przed uszkodzeniami mogącymi wyniknąć w związku z grożącym zawaleniem się znajdujących się na niej budynków. Żaden ze świadków nie wskazał, by pozwani, budując ogrodzenie swojej działki, przejawiali złą wolę i chęć dokuczenia powódce. Zeznania tych świadków, jako spójne, bezsprzeczne i obiektywne zasługują na walor wiarygodności. Waloru tego nie można natomiast przypisać zeznaniom R. B. (k. 44v). Oczywiście jest, że świadek ten, będący synem powódki, wraz z którym ona zamieszkuje i pozostaje z nim w dobrych relacjach, jest również zainteresowany rozstrzygnięciem niniejszego procesu na korzyść powódki, z czym wiąże się dla niego możliwość ewentualnego uzyskania w przyszłości prawa do przedmiotowej działki.

Należy stwierdzić, iż zgromadzony w niniejszej sprawie materiał dowodowy w szczególności w postaci zeznań świadków nie stanowi z całą pewnością dowodu jakichkolwiek przejawów ich niewdzięczności pozwanych wobec powódki.

Reasumując, należy podkreślić, iż zgodnie z ugruntowanym w judykaturze stanowiskiem pod pojęcie rażącej niewdzięczności w rozumieniu art. 898 § 1 k.c. może podpadać jedynie taka czynność czy zaniechanie obdarowanego, które były skierowane przeciwko darczyńcy ze świadomością i w nieprzyjaznym zamiarze, nie zaś krzywdy nie zamierzone, popełnione w uniesieniu, czy rozdrażnieniu, wywołanym być może zachowaniem się czy działaniem samego darczyńcy (zob. postanowienie SN z dnia 29 września 1969 r., III CZP 63/69, Lex nr 6568).

Wobec powyższego Sąd Okręgowy uznał, iż brak jest jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, że pozwani wykazali się rażącą niewdzięcznością w stosunku do powódki i z tych względów na podstawie art. 898 § 1 k.c. powództwo należało oddalić. Zatem zaskarżone orzeczenie, mimo błędnych motywów, okazało się trafne.

Odnosząc się do wynikającego z przedłożonego przez pozwanych aktu notarialnego umowy darowizny z dnia 14 października 2013 r. faktu przejścia własności przedmiotowej nieruchomości na ich syna P. Z. (k. 131-133), stwierdzić należy, iż do przeniesienia własności nieruchomości doszło w toku niniejszego procesu, po doręczeniu pozwu. Zgodnie z przepisem art. 192 pkt 3 k.p.c. z chwilą doręczenia pozwu, zbycie w toku sprawy rzeczy lub prawa, objętych sporem, nie ma wpływu na dalszy bieg sprawy; nabywca może jednak wejść na miejsce zbywcy za zezwoleniem strony przeciwnej. Jak wynika ze stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w uchwale z dnia 27 lipca 1989 r., III CZP 69/89 (LEX nr 8980), jeżeli w toku procesu o wydanie nieruchomości, która stanowiła przedmiot odwołanej darowizny, obdarowany przeniósł własność tej nieruchomości na rzecz innej osoby, to zapadłe orzeczenie, będzie - mimo opiewania na niego - skuteczne także w stosunku do tej osoby (art. 192 pkt 3 k.p.c., art. 366 k.p.c.). Mając na uwadze powyższe, stwierdzić należy, iż zawarcie umowy darowizny z dnia 14 października 2013 r. nie ma wpływu na bieg niniejszej sprawy.

Dlatego też Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. apelację oddalił (pkt 1 sentencji wyroku).

Przechodząc do rozstrzygnięcia zawartego w pkt 2 sentencji wyroku, należy stwierdzić, iż zażalenie pozwanych okazało się nieuzasadnione. Sąd Okręgowy podziela orzeczenie Sądu Rejonowego, który zasadnie odstąpił od obciążania powódki kosztami procesu na podstawie art. 102 k.p.c.

Stosownie do treści art. 102 k.p.c. w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Przepis ten wyraża zasadę słuszności, będącą odstępstwem od zasady odpowiedzialności za wynik procesu, wymagającą do swego zastosowania wystąpienia wyjątkowych okoliczności. Sposób skorzystania z przepisu art. 102 k.p.c. jest suwerennym uprawnieniem jurysdykcyjnym sądu orzekającego i do jego oceny należy przesądzenie, czy wystąpił szczególnie uzasadniony wypadek, który uzasadnia odstąpienie, a jeśli tak to w jakim zakresie, od generalnej zasady obciążenia kosztami procesu strony przegrywającej spór (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2006 r., III CK 221/05, LEX nr 439151).

Możliwość obciążenia strony przegrywającej jedynie częścią kosztów albo nieobciążenia jej w ogóle tymi kosztami, uzależniona jest, stosownie do art. 102 k.p.c., od wyłonienia się w sprawie wypadków szczególnie uzasadnionych, wskazujących, że ponoszenie kosztów pozostawało w sprzeczności z powszechnym odczuciem sprawiedliwości oraz zasadami współżycia społecznego. Należą do nich okoliczności związane z przebiegiem sprawy - charakter zgłoszonego roszczenia, jego znaczenie dla strony, subiektywne przekonanie o zasadności roszczenia, przedawnienie roszczenia oraz leżące poza procesem - sytuacja majątkowa i życiowa strony. Ocena, czy takie wypadki wystąpiły w konkretnej sprawie należy do sądu, który powinien dokonać jej w oparciu o całokształt okoliczności sprawy, przy uwzględnieniu zasad współżycia społecznego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2013 r., V CZ 124/12, LEX nr 1341727).

Wbrew odmiennemu stanowisku pozwanych, zaskarżone rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego pozostaje w duchu orzeczeń i stanowisk prezentowanych w judykaturze i w świetle okoliczności niniejszej sprawy jest słuszne. Za odstąpieniem od obciążania powódki kosztami procesu za pierwszą instancję przemawiała trudna sytuacja majątkowa i życiowa powódki, która liczy 87 lat i cierpi na szereg chorób wieku starczego, w związku z czym ponosi duże wydatki na leczenie. Nie posiada ona żadnego majątku, a jedynym źródłem jej utrzymania jest emerytura w kwocie 940 zł netto miesięcznie.

Wobec powyższego zasadnie Sąd I instancji, ferując zaskarżone rozstrzygnięcie, przyjął, że w sprawie zachodzi szczególnie wypadek uzasadniający odstąpienie od obciążania powódki kosztami procesu.

Dlatego też Sąd Okręgowy oddalił zażalenie jako bezzasadne i nie zawierające przekonujących argumentów na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. (pkt 2 sentencji wyroku).

O kosztach instancji odwoławczej, z uwagi na wynik sprawy, orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z § 13 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U.2013.461 j.t.), jak w pkt 3 sentencji wyroku.

O kosztach pomocy prawnej udzielonej powódce przez adwokata ustanowionego z urzędu orzeczono na podstawie § 13 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 6 pkt 6 w zw. z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U.2013.461 j.t.), jak w pkt 4 sentencji wyroku.